

HYVINVOINTIPALVELUT

Vuonna 2022 hyvinvointitoimialan perustoiminnassa päästiin kirjastopalveluja lukuun ottamatta ns. normaalin toiminnan tasolle koronapandemian jälkeen.

Kirjaston toimitilatilanne nousi merkittäväksi toimintaa leimaavaksi asiaksi pääkirjaston ollessa suljettuna vuoden alusta lukien. Väliaikaista väistöratkaisua eli asiointipistettä Ruskotalon ala-alaan päästiin valmistelemaan monien eri vaihtoehtojen läpikäymisen jälkeen loppuvuonna. Vuoden aikana kuitenkin pyrittiin vastaamaan kirjastopalvelujen tarpeeseen mm. hakeutuvilla palveluilla sekä kirjastoautotoiminnalla.

Toimialalla laadittiin yhdistysohjelma, kulttuurihyvinvointi- ja kulttuurikasvatussuunnitelma, jatkettiin esteettömyyssuunnitelman tekoa sekä vakiinnutettiin harrastustakuun mukainen kerhotoiminta sekä lapsiperheille suunnattu nanny-palvelu, jota toteutettiin järjestötoimijan kanssa. Avointa nuorisotyötä toteutettiin aiempaa laajemmin myös verkossa ja etsivää nuorisotyötä vahvistettiin. Liikuntapalveluja monipuolistettiin ja liikuntaolosuhteita kehitettiin suunnitelmallisesti.

Koko kuntaa koskevinä kehittämistoiminna kunnan ulkoista ja sisäistä viestintää parannettiin, henkilöstön työhyvinvoinnin käytäntöjä kehitettiin, selvitettiin senioriasumisen edellytyksiä omassa hankkeessaan sekä osallistuttiin aktiivisesti hyvinvointialueen ja kunnan tulevan yhteistyön valmisteluun. Osallisuutta vahvistettiin toteuttamalla useita avoimia kyselyjä ja kuntalaiskeskusteluja palvelujen kehittämiseksi sekä käynnistettiin erillinen nuorten osallisuuden kehittämisprosessi.

Vuoden 2022 toiminnallisissa tavoitteissa painottuivat toimialan oman palvelutuotannon kohteena olevat toiminnot ja vastuualueiden lakisäateiset tehtävät. Kirjastopalveluissa tavoitteista arvattavasti jäätin toimitilatilanteen vuoksi. Ratkaisua haettaessa talousarvioon asetettuja toiminnallisia tavoitteita ei pystytty arvioimaan ja asettamaan uudelleen mielekkäästi kesken toimintavuoden.

Talouden osalta hyvinvointitoimialan sitova toimintakate alittui talousarviotasosta noin 86 000 euroa toteumasprosentin ollessa 92,2. Ulkoinen toimintakate oli 87,8 % ja sisäinen toimintakate 106,3 %. Ulkoisten toimintakulujen toteuma 97,8 % oli lähellä talousarviotasoa ja jäi vajaa 20 000 euroa talousarviosta. Toimintakatteen alitus suhteessa talousarvioon johtuikin siis pääosin tuottokertymästä (noin 156 000 euroa), joka oli noin 82 000 euroa yli talousarvion.

Henkilöstökulujen alitus noin 99 000 euroa liittyi toisaalta ostopalvelulla palkatun nannyn kuluihin, jotka olivat alun perin varattu palkkakuluihin, toisaalta kirjastoavustajan palkkaamatta jättämiseen kirjastotilojen supistuttua. Vastaavasti palveluostoissa näkyy ylitystä 85 000 suhteessa talousarvioon. Siitä tosin puolet liittyy senioriasumisen hankkeeseen, johon saatiin ulkopuolista avustusta.

KIRJASTO- JA KULTTUURIPALVELUT

Kirjastopalveluissa vuonna 2022 omatoimisia aukiolotunteja, fyysisiä käyntejä ja tapahtumia oli edellisvuoteen verrattuna selvästi vähemmän. Kirjastoaineistoja hankittiin silti aiempaa enemmän, koska kokoelmaa on tarve uudistaa; hankinnassa aletaankin lähestyä kansallisia suosituksia. Fyysisten käyntien ja tapahtumien määrä puolittui ja kokonaislainaus laski noin 37 %.

Kirjastopalveluissa pyrittiin vastaamaan puuttuvan pääkirjastotilan aiheuttamaan tilanteeseen lisäämällä omatoimipalvelua, monipuolistamalla palvelujen tarjontaa sekä osallistumalla aktiivisesti kehittämistoiminnan suunnitteluun mm. harrastamisen Ruskon mallin osalta. Kirjastopalveluissa otettiin käyttöön jalkautuva kotipalvelu, suosittelija-palvelu, vuokrattiin kirjastoauto, toteutettiin demokratiahankkeen myötä kuntalaiskeskustelu ja tarjottiin koulutusta Erätauko-keskustelumenetelmään järjestötoimijoille, annettiin mediakasvatusta ja tuotettiin sanataidepajoja lapsille ja nuorille. Kouluyhteistyönä kouluille tarjottiin luokkiin liikuteltavia siirtolainakokoelmia ns. Metso-kärryinä.

Kulttuuritoiminnassa saatiin laadittua kulttuurihyvinvointisuunnitelma ja sen osana kulttuurikasvatussuunnitelman ja niihin liittyvät käytännön kokeilut. Taiteen perusopetuksessa painopistettä siirrettiin yleisen oppimäärän avoimen taidekasvatuksen suuntaan ja tarkennettiin sopimusta tämän linjauksen mukaiseksi. Yhdistysten avustusjärjestelmä uudistettiin kokonaisuudessaan ja otettiin vaiheittain käyttöön. Yhdistysfoorumitoiminta elvytettiin. Uutta kumppanuussopimusmallia pilotoitiin nuorisotyön ja kotiseututyön aloilla. Mauno Koivisto - museon näyttelytoimintaa kehitettiin museoalan opiskelijatyönä sekä kotiseutuyhdistyksen voimin. Kunnan ja järjestöjen käyttöön hankittiin virtuaalinäyttelyiden alustaksi suunniteltu tarinatalennin. Vapaaehtoistyötä pilotoitiin osana yleisen kulttuuritoimen järjestämistä. Lastenkulttuuritarjonta koottiin 3. sektorin kanssa yhteen jakoesitteeksi ja tapahtumakalenteriin.

Harrastamisen Suomen mallin mukaista kerhotoimintaa, jossa jokaiselle ruskolaiselle lapselle ja nuorelle turvataan mahdollisuus maksuttomaan harrastukseen joustavasti koulupäivän jälkeen, koordinoitiin kirjasto- ja kulttuuripalveluista. Mallin toteuttamiseen saatiin valtion rahoitusta, ja kaikille peruskoululaisille avoimia maksuttomia harrastuskerhoja oli toiminnassa joka koulussa yhteensä noin 35 kpl.

Tavoitteet ja toteutuma

Tavoite	Arviointikriteeri/Mittari	Ta 2022	Toteutuma
Kirjastotoimen resursointi on riittävä.	Toimintakulut € / asukas Aineistomääräraha € / asukas Henkilötyövuodet / 1000 asukas	66,72 8,5 0,8	51,95 (-25,7 %) 8,44 (+3,7%) 0,76 (-7,67%)
Kirjastopalveluiden toiminnan painopisteet ovat tarkoituksenmukaisia.	Lainat / asukas Fyysiset käynnit / asukas Monipuoliset lukutaidot, tuntien määrä	13,5 5 > 10	8,51 (-37,8%) 2,51 (-54,55%) 9 (-32,23%)
Kulttuuria edistetään osana kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia.	Pisteet kulttuurin TEA-viisarissa Kulttuurihyvinvointipalveluiden tarve tunnistetaan ja niitä tarjotaan	47 Kyllä	60 (suurempi luku parempi) Kyllä (tarve ja tarjonta avattu kulttuurihyvinvointi-suunnitelmassa)
Tarjotaan taidekasvatusta ja mahdollisuus suorittaa tutkinto taiteen perusopetuksessa.	Taidekasvatusta järjestetään Taiteen perusopetuksen opiskelijoiden määrä	Kyllä >20	Kyllä (kulttuurikasvatus-suunnitelmassa avattu tarjonta) 20

Kannustetaan elinikäiseen oppimiseen järjestämällä vapaan sivistystyön opetusta.	Toteutuneiden opetustuntien määrä Opetukseen osallistuneiden määrä	>600 >400	Tuntimäärä ei tiedossa, tiedusteltu 22.2. opistosta
Tiivistetään järjestöjen ja yhdistysten kanssa tehtävää yhteistyötä yhteisten hyvinvointitavoitteiden mukaisesti.	Kunnan ja yhdistysten toiminta liittyy kunnan hyvinvointityön tavoitteisiin. Yhdistysohjelma ohjaa yhteistyötä.	Kyllä Laaditaan ohjelma.	Kyllä, kohdeavustusten osalta. Kyllä, ohjelma laadittu.

Kustannukset per asukas

Nettomenot	2018	2019	2020	tp 2021	tp 2022
Kirjasto	64,29	65,98	70,49	74,74	67,95
Kulttuuri, museot	3,93	4,64	4,82	4,24	4,68

Nettomenot	2018	2019	2020	tp2021	tp 2022
per laina	4,50	4,63	5,48	5,49	8,06
per käynti	7,51	11,22	14,88	13,59	27,30

LIIKUNTA- JA NUORISOPALVELUT

Liikuntapalveluissa järjestettiin toimintaa suunnitellusti ohjatun ryhmäliikunnan ja matalan kynnyksen liikuntatoiminnan osalta. Hankerahoituksella vahvistettiin erityisesti ikääntyneiden, erityisryhmien sekä varhaiskasvatus- ja kutsuntaikäisten liikkumista. Esimerkiksi kutsuntaikäisille tarjottiin maksuton liikuntaranneke ja aikuisväestölle ei-tavoitteellisia lajikokeiluja. Lisäksi jatkettiin liikuntaneuvonnan toimintamallin jalkauttamista terveystaloihin hyvin tuloksin.

Liikuntaolosuhteiden kehittämisessä edettiin suunnitelmallisesti. Vuoden aikana jatkettiin mm. Paasniiton perhepuiston laajamittaista kehittämistä ja parannettiin yleisiä leikkipuistoja. Leikkipuistot katselmoitiin ja niiden kunnosta ja parannustarpeista tehtiin kattava selvitys, joiden pohjalta korjaustoimintaa ja kehittämistä toteutettiin. Kehittämiseen osallistettiin kuntalaisia keskustelutilaisuuksien ja avointen kyselyjen kautta. Leikkipuistojen kunnostusta suunniteltiin käytännössä osallistuvan budjetoinnin periaatteilla. Vahdon urheilukentän puisto valikoitui kuntalaiskyselyn tulosten perusteella pääkohteeksi. Frisbeegolfradan ylläpidosta ja kilpailutoiminnasta jatkettiin yhteistyösopimusta alan yhdistyksen kanssa. Luistelukoppi avattiin Laukolan koulun kentälle ja sen hoidosta sovittiin yhdessä vanhempainyhdistyksen kanssa.

Nuorisopalveluissa avointa nuorisotalotoimintaa pystyttiin koronapandemian jälkeen toteuttamaan normaalisti. Kävijämäärät nuorisotaloilla pysyivät suurina. Perinteinen lasten kesäkerho toteutettiin menestyksellisesti ja kesällä jalkautettiin nuorisotalotoimintaa kunnan eri osiin. Myös leirejä, retkiä ja tapahtumia saatiin toteutettua suunnitelmallisesti. Verkkopohjaiseen nuorisotalotoimintaan osallistuttiin suunnitelman mukaan ja palveluissa hyödynnettiin myös muita sähköisiä kanavia. Nuorisovaltuuston ja nuorten osallisuutta kehitettiin Nuorten Akatemian kanssa.

Nuorisotyöntekijät jalkautuivat kouluille säännöllisesti ja koulujen oppilashuollon kanssa tehtiin aktiivista yhteistyötä yksilökohtaisen työn lisäksi mm. 7-luokkalaisten ryhmätyksissä ja päihdekasvatustyössä. Etsivän nuorisotyön yksilötapaamisia toteutettiin normaalisti ja asiakkaita

oli palvelussa runsaasti. Nuorille aikuisille avattiin avoin etsivän nuorisotyön kahvila ja toisen asteen opiskelijoita kontaktoitiin oppilaitosvierailujen kautta. Vuoden aikana etsivää nuorisotyötä vahvistettiin ja sitä toteutettiin työparityönä.

Tavoitteet ja toteutuma

Tavoite	Arviointikriteeri/ Mittari	Ta 2022	Toteutuma
Mahdollistetaan kuntalaisille ja yhdistyksille hyvät liikuntaolosuhteet ja aktiivinen arki	Olosuhteita kehitetään ja ylläpidetään suunnitelmallisesti. Liikuntaseurojen toimintaa tuetaan.	Kyllä. Kyllä.	Kyllä, osana investointiprojekteja ja hankkeita (seurantajärjestelmää valmisteltiin osana leikkipuistojen kehittämissuunnitelmaa). Kyllä, osana avustusjärjestelmää.
Tarjotaan liikuntapalveluja vähän liikkuville ja niille, joille ei tarjolla palveluja	Erityisryhmien ja ikääntyneiden liikuntaryhmien määrät. Liikunnanohjausta vähän liikkuville.	7 ryhmää. Liikunnanohjausta tarjolla säännöllisesti osana terveydenhuoltoa.	7 ohjattua ryhmää viikossa, kesäkaudella 2. Lisäksi erillisiä matalan kynnyksen liikuntaryhmiä. Arkisin avoin kuntosali erityisryhmille. Liikunnanohjausta 12 asiakkaalle, yhteensä 70 tuntia.
Tarjotaan avoimia nuorisopalveluja kaikille – myös sähköisesti	Toimintapäivien ja tapahtumien määrät. Palveluja tarjolla verkossa.	Avointa toimintaa 4 pv / vko. Leirejä, retkiä ja kesäkerhoa suunnitelman mukaan. Kyllä.	Avoin toiminta, leirit ja retket toteutuneet suunnitelman mukaan. Kyllä (verkkonuorisotalo ja nuorisopalvelujen omat sosiaalisen median kanavat käytössä)
Nuorisopalvelut tukee koulujen toimintaa ja syrjäytymisuhan alla olevat saavat apua	Nuorisopalveluja tarjolla kouluissa. Etsivän nuorisotyö asiakkaat.	Kyllä. >20	Kyllä (vähintään pv/vko) 20 + 2. asteen oppilaitoskontaktit

Kustannukset per asukas

Nettomenot	2018	2019	tp2020	tp2021	tp2022
Liikuntatoimi	48,09	59,41	53,30	60,54	57,03
Nuorisotoimi	29,44	38,79	31,59	22,40	28,73
Nuorisotoimi per alle 29-vuotias	91,77	121,99	100,21	72,22	

Tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuma

<u>Ulkoiset</u>	<u>Tp 2021</u>	<u>Ta2022</u>	<u>Muutos ta</u>	<u>Tp 2022</u>	<u>tot-%</u>
Toimintatuotot	167 106,47	73 900	73 900	156 156,96	211,3 %
Toimintakulut,	-846 882,56	-906 671	-912 111	-892 401,38	97,8 %
josta palvelujen ostot	-165 699,03	-159 410	-159 410	-243 440,00	152,7 %
Toimintakate	-679 776,09	-832 771	-838 211	-736 244,42	87,8 %
<u>Sisäiset</u>					
Toimintatuotot	127,49			627,00	
Toimintakulut	-327 996,25	-256 609	-256 609	-273 303,02	106,5 %
Toimintakate	-327 868,76	-256 609	-256 609	-272 676,02	106,3 %
<u>Ulkoiset+Sisäiset</u>					
Toimintatuotot	167 233,96	73 900	73 900	156 783,96	212,2 %
Toimintakulut	-1 174 878,81	-1 163 280	-1 168 720	-1 165 704,40	99,7 %
Toimintakate (=sitova)	-1 007 644,85	-1 089 380	-1 094 820	-1 008 920,44	92,2 %
muut laskennalliset erät	-48 229,40	-52 831	-52 831	-52 831	100,0 %
poistot	-83 976,98	-78 783	-78 783	-89 008,41	113,0 %